

GIAO DỊCH GỖ CÓ RỦI RO CAO CỦA VIỆT NAM: BÀI HỌC KINH NGHIỆM TỪ CỘNG HÒA DÂN CHỦ CÔNG-GÔ

Nội dung

TÓM TẮT CHÍNH	2
KHAI THÁC GỖ TRÁI PHÉP TRONG CÁC HOẠT ĐỘNG CỦA NORSUPTIMBER Ở CÔNG-GÔ	3
CÔNG TÁC QUẢN TRỊ Ở CHDC CÔNG-GÔ	4
NORSUPTIMBER KHAI THÁC CÁC LOÀI CÂY “CÓ NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG” HOẶC “DỄ CÓ NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG”	5
TRANG WEB KINH DOANH GỖ TRÁI PHÉP BÍ MẬT TRÊN TOÀN THẾ GIỚI CỦA NORSUPTIMBER	6
Các Phát hiện Chính.....	6
CÁCH NORSUPTIMBER TỰ THỬ THÂN ĐỂ TRÁNH SỰ KIỂM TRA KỸ LƯỢNG	6
NHẬP KHẨU GỖ NORSUPTIMBER Ở VIỆT NAM	7
CÁC XU HƯỚNG NHẬP KHẨU GỖ TOÀN CẦU CỦA VIỆT NAM.....	8
SỰ CẦN THIẾT PHẢI CÓ CÁC BIỆN PHÁP KIỂM SOÁT NHẬP KHẨU HIỆU QUẢ CỦA VIỆT NAM.....	8
LÀM THẾ NÀO ĐỂ ĐẢM BẢO CÁC BIỆN PHÁP KIỂM SOÁT NHẬP KHẨU ĐƯỢC HIỆU QUẢ.....	9
Lệnh cấm.....	9
Thẩm định chi tiết.....	10
Thực thi dựa trên rủi ro	11
KẾT LUẬN	13
KHUYẾN NGHỊ.....	13
CHO CÁC CƠ QUAN CÓ THẨM QUYỀN VIỆT NAM	13
CHO CÁC THƯƠNG NHÂN VÀ CÁC ĐƠN VỊ NHẬP KHẨU GỖ TỪ CHDC CÔNG-GÔ TRÊN PHẠM VI QUỐC TẾ.....	14
PHỤ LỤC 1.....	15
PHỤ LỤC 2.....	22

TÓM TẮT CHÍNH

Bản tóm tắt này đưa ra các phát hiện liên quan đến báo cáo gần đây về Việt Nam của Global Witness, Total Systems Failure (Sai Phạm Trên Toàn Hệ thống)¹ và đưa ra các biện pháp khuyến nghị Việt Nam nên áp dụng để ngăn chặn nhập khẩu gỗ khai thác trái phép.

Là nơi có rừng mưa nhiệt đới gồm hơn 600 loài cây và 10.000 loài động vật, Cộng hòa Dân chủ Công-gô (CHDC Công-gô) là một trong những điểm nóng về đa dạng sinh học quan trọng nhất trên hành tinh chúng ta. Đây là nơi trú ẩn quan trọng, cung cấp thực phẩm, nước ngọt và sinh kế cho hàng chục triệu người mỗi ngày. Không chỉ có thế, đây còn là nơi trú ngụ cho những loài đang có nguy cơ bị tuyệt chủng như voi rừng, tinh tinh và khỉ bonobo. Chiếm hai phần ba diện tích rừng mưa nhiệt đới Lưu vực Công-gô, không thể phủ nhận rằng khu vực này đóng một vai trò quan trọng trong việc điều hòa khí hậu toàn cầu của chúng ta. Thế nhưng, nguồn tài nguyên thiên nhiên vô cùng phong phú này đang bị đe dọa.

Chúng tôi đã phát hiện ra rằng Norsudtimber – một công ty bí mật có trụ sở tại Liechtenstein, và là đơn vị nắm đặc quyền khai thác gỗ lớn nhất trong các khu rừng ở CHDC Công-gô – đang khai thác gỗ trái phép trên 90% địa điểm khai thác, có sự đồng lõa của chính quyền. Khu vực này trải rộng hơn 40.000 km², một nửa số cây được xuất khẩu chính từ những loài cây đang hoặc sắp có nguy cơ bị tuyệt chủng. Norsudtimber đang vi phạm hợp đồng của mình mà hoàn toàn không bị trừng phạt. Công ty này đã đưa ra lời phủ nhận chi tiết mà chúng tôi đã đưa vào Phụ lục 1 của bản tóm tắt này.

Vào năm 2017, Việt Nam đã nhập khẩu 74% gỗ do Norsudtimber khai thác, cao hơn cả Trung Quốc xét trên phương diện là nơi nhập chính cho gỗ xuất khẩu của Norsudtimber. Điều Việt Nam còn thiếu là một hệ thống hiệu quả để ngăn chặn nạn nhập khẩu gỗ trái phép và các nhà nhập khẩu hoặc thương nhân không có nghĩa vụ phải thẩm định chi tiết.

Gỗ được xuất khẩu từ CHDC Công-gô nên được coi là có rủi ro về hoạt động trái phép cao. Nạn khai thác gỗ trái phép rất phổ biến ở CHDC Công-gô do bối cảnh quản trị vô cùng kém. Dù CHDC Công-gô có các điều luật quy định hoạt động của các công ty khai thác gỗ, nhưng trong thực tế, các luật này lại hiếm khi được thực thi. Đây chính là điểm đặc trưng của công tác quản trị yếu kém, tham nhũng và “nhắm mắt làm ngơ”, không áp dụng biện pháp trừng phạt - một vấn nạn tiếp tục tàn phá đất nước, gây ra thiệt hại không kể xiết cho rừng nhiệt đới quốc gia.

Việt Nam cần đưa ra các biện pháp kiểm soát nhằm cấm lưu hành gỗ khai thác trái phép và hỗ trợ thực thi các quy định pháp luật của CHDC Công-gô bằng cách không cho phép các công ty nhập khẩu và kinh doanh gỗ Việt Nam nhập khẩu gỗ được khai thác hoặc xuất khẩu trái với pháp luật CHDC Công-gô. Việc xây dựng các biện pháp kiểm soát nhập khẩu mới cần được dựa trên kinh nghiệm của các luật khác nhằm giải quyết việc nhập khẩu gỗ khai thác trái phép như Đạo luật Lacey của Hoa Kỳ và Quy chế Gỗ của EU. Việc này nên bao gồm các yếu tố chính như lệnh cấm, yêu cầu thẩm định chi tiết, thực thi nghiêm ngặt, cơ chế khiếu nại để đảm bảo trách nhiệm giải trình và các hình phạt răn đe để đảm bảo tuân thủ.

CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH

1. **Norsudtimber là công ty khai thác gỗ lớn nhất ở CHDC Công-gô.** Xét theo diện tích bề mặt, đơn vị này kiểm soát hơn 40.000km² đất nhượng quyền khai thác gỗ, còn nếu xét theo tỷ trọng xuất khẩu, đơn vị này kiểm soát gần 60% giao dịch mua bán gỗ quốc tế của cả nước vào năm 2017.

2. **Công ty này hoạt động gần như hoàn toàn bất hợp pháp, vi phạm các yêu cầu quan trọng trong Lâm Luật của CHDC Công-gô.** Gỗ được khai thác tại 90% đất nhượng quyền thuộc sở hữu của các công ty con Norsudtimber đều là gỗ trái phép, do không thực hiện các kế hoạch quản lý bắt buộc là 25 năm ở nhiều vùng đất nhượng quyền trong thời hạn quy định của pháp luật, và có dấu hiệu khai thác bên ngoài chu vi được phép. Theo luật pháp CHDC Công-gô, điều này sẽ dẫn đến việc hủy bỏ các hợp đồng nhượng quyền, nhưng luật này đang bị làm ngơ với sự đồng lõa từ chính phủ Công-gô.
3. **74% lượng gỗ xuất khẩu của Norsudtimber đã được chuyển tới Việt Nam vào năm 2017.** Đây là mức tăng đáng kể so với các năm trước.
4. **Gần 60% lượng gỗ mà Norsudtimber xuất khẩu từ năm 2013 đến năm 2017 thuộc các loài cây được Liên minh Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế (International Union for Conservation of Nature hay IUCN) liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “dễ có nguy cơ tuyệt chủng”.**
5. **Hơn một nửa lượng gỗ xuất khẩu vào Việt Nam của Norsudtimber trong năm 2017 là các loài được IUCN liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng”, “dễ có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “sắp bị đe dọa”.**
6. **Vào năm 2013-2014, năm cuối cùng có dữ liệu, sự xuống cấp và phá rừng của CHDC Công-gô đã dẫn đến lượng khí thải các-bon tương đương với gần 50 nhà máy nhiệt điện chạy bằng than hoạt động trong cả năm.²**

KHAI THÁC GỖ TRÁI PHÉP TRONG CÁC HOẠT ĐỘNG CỦA NORSUDTIMBER Ở CÔNG-GÔ

Cuộc điều tra này của Global Witness làm sáng tỏ các hoạt động của Norsudtimber, một công ty có trụ sở tại một ngôi làng nhỏ trong thiên đường thuế Alpine của Liechtenstein, sở hữu quyền khai thác 43.426 kilomet vuông rừng mưa nhiệt đới ở CHDC Công-gô, một diện tích lớn hơn Hải Nam và gấp 271 lần kích thước của chính Liechtenstein.^{3 4}

Hoạt động thông qua các công ty con của mình là Sodefor, Forabola và La Forestière du Lac, công ty này hiện đang nắm giữ 20 vùng đất nhượng quyền khai thác gỗ, chiếm hơn 40% trong tổng số 107.000km² diện tích đất nhượng quyền khai thác gỗ của quốc gia.^{5 6 7 8}

Ít nhất 18 trong số các hợp đồng nhượng quyền này được ký bởi một trong ba anh em người Bồ Đào Nha sinh ra ở Angola là: José Albano, João Manuel và Alberto Pedro Maia Trindade. Họ là ba trong bảy chủ sở hữu thụ hưởng của Norsudtimber mà Global Witness đã xác định.

Điều quan trọng là, phân tích của chúng tôi cho thấy ít nhất 18 trong số 20 vùng đất nhượng quyền là do Norsudtimber nắm giữ, và những đơn vị phụ trách của công ty này có biểu hiện ít nhất một dấu hiệu vi phạm Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô và yêu cầu chính phủ hủy hợp đồng nhượng quyền. Các kết luận này được dựa trên phân tích của chúng tôi về các tài liệu nhượng quyền, hình ảnh vệ tinh và các quy định được nêu trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.

Trong số 20 vùng đất nhượng của Norsudtimber:

➤ **Tổng số tám vùng đất nhượng quyền không có kế hoạch quản lý 25 năm sau 5 năm kể từ ngày ký hợp đồng nhượng quyền.** Đó là 015/11, 036/11, 043/11 (Forabola), 037/11, 038/11, 042/11, 045/11 (Sodefor) và 048/11 (La Forestière du Lac). Theo luật CHDC Công-gô, tất cả các vùng đất nhượng quyền này cần được trả lại cho nhà nước, và tất cả gỗ hiện được khai thác ở các vùng đất nhượng này đều là trái phép.

➤ **Tổng có sáu vùng đất nhượng quyền đã cho thấy dấu hiệu của hoạt động khai thác gỗ bên ngoài chu vi được phép.** Các vùng đất nhượng quyền này là 036/11 (Forabola), 034/11, 039/11, 042/11 và 045/11 (Sodefor) và 048/12 (La Forestière du Lac). Theo luật CHDC Công-gô, tất cả các vùng đất nhượng quyền này cần được trả lại cho nhà nước, và tất cả gỗ hiện được khai thác ở các vùng đất nhượng này đều là trái phép.

➤ **Một vùng đất nhượng (Sodefor 037/11) đã cho thấy có dấu hiệu khai thác gỗ trong cùng một diện tích khai thác hàng năm trong bốn năm liên tiếp.** Theo luật CHDC Công-gô, vùng đất nhượng này cần được trả lại cho nhà nước, và tất cả gỗ hiện được khai thác ở vùng đất nhượng này là trái phép.

➤ **Tổng có chín vùng đất nhượng quyền không cho thấy có dấu hiệu của hoạt động khai thác gỗ trong thời gian ít nhất là hai năm.** Các vùng đất nhượng quyền này là 043/11, 057/14, 058/14 (Forabola), 059/14, 061/14, 062/14, 063/14, 064/14, 065/14 (Sodefor). Theo luật CHDC Công-gô, tất cả chín vùng đất nhượng này cần được trả lại cho nhà nước.

➤ **Chỉ có hai vùng đất nhượng (Sodefor 035/11 và Forabola 060/14) không xuất hiện dấu hiệu của hoạt động khai thác bên ngoài chu vi được phép, và đã hoạt động theo kế hoạch quản lý 25 năm** sau năm năm kể từ ngày ký hợp đồng nhượng quyền, hoặc không cần ký lại cho đến năm 2019. Tuy nhiên, cơ sở hạ tầng xã hội mà các công ty con của Norsudtimber đã thỏa thuận như một phần của hợp đồng nhượng quyền của họ, chưa được hoàn thành. Điều này tạo ra rủi ro về hoạt động trái phép liên quan đến hai vùng đất nhượng quyền này.

Tất cả các phát hiện này – được tóm tắt trong bảng ở Phụ lục 1, bao gồm các phản hồi do các công ty con của Norsudtimber cung cấp – cho thấy 90% các vùng đất nhượng của Norsudtimber vi phạm các nghĩa vụ theo hợp đồng của họ. Tất cả gỗ hiện đang được khai thác ở các vùng đất nhượng này là bất hợp pháp, và gỗ được khai thác ở hai vùng đất nhượng còn lại có rủi ro là gỗ bất hợp pháp.

Bằng chứng này rất quan trọng đối với các công ty trong chuỗi cung ứng, khi họ kinh doanh loại gỗ bị khai thác trái phép hoặc có nguy cơ bị như vậy thì họ có thể đang vi phạm hàng loạt luật thương mại về gỗ trên quốc tế.

CÔNG TÁC QUẢN TRỊ Ở CHDC CÔNG-GÔ

Chính phủ CHDC Công-gô là tuyến phòng thủ đầu tiên chống lại các hoạt động khai thác gỗ trái phép hoặc không bền vững. Thế nhưng, chính phủ lại đồng lõa trong việc các công ty như Norsudtimber tiếp tục khai thác gỗ trái phép bằng cách nói với họ rằng họ có thể phớt lờ luật pháp. Chính phủ CHDC Công-gô cũng đã công bố ý định dỡ bỏ lệnh cấm phân bổ các vùng đất nhượng quyền khai thác gỗ công nghiệp mới. Các động thái đã được tiến hành để mở rộng các dải rừng mưa nhiệt đới thậm chí còn lớn hơn cho nhiều công ty khai thác gỗ hơn, trong khi các công ty đó đã hoạt động trái phép ở đó mà không bị trừng phạt.

Bối cảnh quản trị rộng lớn hơn của đất nước này thật thảm khốc: CHDC Công-gô xếp thứ 161 trong số 176 quốc gia về chỉ số nhận thức tham nhũng của Tổ chức Minh bạch Quốc tế (Transparency International). Khung pháp lý của đất nước “hiếm khi được thực thi trong thực tế” và, theo tổ chức chống tham nhũng U4, ngành lâm nghiệp của đất nước này được điều hành bởi một “mạng lưới kiểu mafia”.

Một môi trường chính trị mong manh làm tiền đề cho sự tăng lơ trước những biện pháp trừng phạt: CHDC Công-gô đang bị khủng hoảng chính trị sâu sắc khi cuộc nội chiến kéo dài một lần nữa, và việc Tổng thống Kabila từ chối từ chức khi hết nhiệm kỳ theo hiến pháp của ông vào tháng 12 năm 2016, khiến tình hình cai quản quốc gia vốn đã tồi tệ, nay càng trở nên tồi tệ hơn. Cuộc khủng hoảng này đang diễn ra trong bối cảnh mà chỉ có thể được mô tả là sự cướp bóc tràn lan các tài nguyên thiên nhiên của CHDC Công-gô từ chính những chính trị gia lỗi lạc của đất nước. Ví dụ: trong những năm gần đây, CHDC Công-gô đã mất hơn 1,36 tỷ đô la doanh thu từ việc định giá thấp tài sản khai thác mỏ được bán cho các công ty nước ngoài, nhờ các giao dịch mờ ám. Vào tháng 4 năm 2018, CHDC Công-gô đã công bố các kế hoạch mới để một số khu vực của các công viên quốc gia Virunga và Salonga được phép diễn ra hoạt động thăm dò dầu khí, vi phạm Công ước Di sản Thế giới của UNESCO.

NORSUPTIMBER KHAI THÁC CÁC LOÀI CÂY “CÓ NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG” HOẶC “DỄ CÓ NGUY CƠ TUYỆT CHỦNG”

Các hoạt động khai thác của Norsudtimber – được xác định thông qua phân tích các tờ khai hải quan Global Witness có được từ cảng chính Matadi của CHDC Công-gô – cho thấy gần 60% lượng gỗ xuất khẩu từ năm 2013 đến 2017 thuộc các loài cây được IUCN liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “dễ có nguy cơ tuyệt chủng”.⁹

Việc mua bán chỉ một trong các loài này, Afrormosia (đôi khi được gọi là “gỗ tếch châu Phi”), là thuộc phạm vi điều tiết của Công ước về Thương mại Quốc tế các Loài Động, Thực vật Hoang dã Nguy cấp (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora hay CITES), công ước này cho phép xuất khẩu một số – chứ không phải tất cả – các loài có nguy cơ bị tuyệt chủng.¹⁰ Vào năm 2014, ban thư ký CITES đã quan sát thấy rằng rõ ràng “một lượng lớn giấy phép giả hoặc giả mạo (CITES) đã được Cộng hòa Dân chủ Công-gô phát hành.”¹¹

Global Witness đã phân tích các loài được các công ty con của Norsudtimber khai thác. Chúng tôi cũng đã kiểm tra tình trạng bảo tồn của các loài này, theo IUCN. Các phát hiện được tóm tắt ở Phụ lục 2. Theo bản lược khai hàng hóa của tàu Matadi nơi các loài được đặt tên thì hơn một nửa lượng gỗ xuất khẩu từ CHDC Công-gô vào Việt Nam trong năm 2017 là các loài được IUCN liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng”, “dễ có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “sắp bị đe dọa”.¹²

TRANG WEB KINH DOANH GỖ TRÁI PHÉP BÍ MẬT TRÊN TOÀN THẾ GIỚI CỦA NORSUDTIMBER

Các hoạt động của Norsudtimber tại CHDC Công-gô được thúc đẩy bởi nhu cầu về gỗ nhiệt đới từ một danh sách dài các khách hàng trên toàn cầu, là những người chủ yếu sử dụng gỗ trong sản xuất hàng xa xỉ. Như chúng tôi đã chỉ ra, gỗ từ 18 trong số 20 vùng đất nhượng của Norsudtimber đang được khai thác trái phép. Phân tích dữ liệu hải quan của chúng tôi cho thấy rằng đây là gỗ được vận chuyển trên toàn thế giới.

78% lượng gỗ xuất khẩu của Norsudtimber đã được chuyển tới Việt Nam hoặc Trung Quốc từ năm 2013 đến năm 2017. Châu Âu chiếm khoảng 11% trong giai đoạn đó với phần lớn gỗ chuyển đến Bồ Đào Nha và Pháp. 10% còn lại có khối lượng nhỏ hơn được chuyển đến các quốc gia khác trên khắp châu Á và châu Mỹ.

Thương mại quốc tế về gỗ khai thác trái phép tiếp tục diễn ra mà không bị trở ngại do thiếu luật pháp quy định ở các thị trường tiêu dùng chính, bao gồm cả Việt Nam, và việc thực thi chấp vá ở các quốc gia nơi có đặt ra luật.

CÁC PHÁT HIỆN CHÍNH

- **Norsudtimber là một công ty vô cùng bí mật:** 95% cổ phần trong công ty do các thực thể không rõ ràng ở các khu vực pháp lý bí mật nắm giữ. Các khu vực pháp lý bí mật này – Liechtenstein, Hồng Kông và Dubai – che đậy những chủ sở hữu thực sự của Norsudtimber và bảo vệ họ không bị pháp luật kiểm tra kỹ lưỡng.
- **Các cấu trúc doanh nghiệp như vậy có thể được sử dụng** cho mục đích định giá chuyển nhượng hoặc để chuyển tiền cho các quan chức tham nhũng.
- Mạng lưới bí mật của họ có phạm vi toàn cầu: 74% lượng gỗ xuất khẩu của Norsudtimber đã được chuyển tới Việt Nam vào năm 2017.

CÁCH NORSUDTIMBER TỰ THỬ THÂN ĐỂ TRÁNH SỰ KIỂM TRA KỸ LƯỜNG

Bằng cách hoạt động thông qua một mạng lưới không rõ ràng gồm các công ty xuất khẩu bình phong, Norsudtimber đã bảo vệ các hoạt động và danh tính của công ty để tránh cơ quan chức năng kiểm tra kỹ lưỡng. Chỉ có ba công ty từng được nêu tên là người mua trong tờ khai hải quan, hai công ty ở Hồng Kông và một công ty ở Dubai – mặc dù thực sự gỗ chưa từng được chuyển đến các quốc gia này. Global Witness tin rằng đây là những công ty bình phong, có sự hiện diện trong chuỗi cung ứng giúp che đậy những người mua gỗ cuối cùng và, quan trọng nhất là đích đến cuối cùng và những người thụ hưởng các khoản thanh toán.

Ba công ty này là Asia Gold Leaf và Blue Panda Limited, cả hai công ty này đều được thành lập tại Hồng Kông và Neuholz Investment Ltd, được đăng ký ở Dubai.¹³ Các công ty Hồng Kông được các nhà cung cấp dịch vụ công ty thành lập ra. Các công ty này chịu sự kiểm soát của các giám đốc chỉ định và được đăng ký ở các cơ sở thuộc về các nhà cung cấp dịch vụ công ty hoặc không có dấu hiệu nào cho thấy bản thân họ là chủ công ty.¹⁴ Neuholz Investment được đăng ký tại địa chỉ của nhà cung cấp dịch vụ công ty ở Dubai, không có thêm thông tin nào trong hồ sơ công khai trực tuyến.¹⁵ Điều này cho thấy đây là những công ty bình phong tồn tại về mặt hình thức chứ không phải là các công ty thực sự nắm giữ và vận chuyển gỗ.

Khi Global Witness nói chuyện với một khách hàng của Sodefor, họ cho chúng tôi biết rằng các khoản thanh toán gỗ đã được thực hiện đến Hồng Kông – chứ không phải bất kỳ nơi nào mà công ty thường được liên kết như CHDC Công-gô, Bồ Đào Nha, Bỉ hoặc Liechtenstein.¹⁶ Tất cả các tờ khai hải quan đối với các công ty con của Norsudtimber cho thấy người mua là một công ty bình phong ở Hồng Kông hoặc Dubai, điều này thể hiện rằng các công ty con của Norsudtimber bán gỗ trên giấy tờ sổ sách cho một công ty có trụ sở ở một khu vực pháp lý bí mật, rồi sau đó bán gỗ cho người mua cuối.

Không rõ mục đích của các công ty này là gì và tại sao một lượng gỗ lớn lại thông qua công ty, mặc dù các cấu trúc này có thể được sử dụng cho mục đích định giá chuyển nhượng, để giảm thiểu thuế phải trả cho cả CHDC Công-gô và các chính phủ ở các quốc gia nơi các công ty được thành lập.

Global Witness đã hỏi ý kiến các chuyên gia thuế và được cho biết rằng, nếu Norsudtimber sở hữu tất cả các công ty trong chuỗi, cấu trúc của các công ty và tính chất rõ ràng của hoạt động thương mại của họ sẽ cho thấy rõ một hệ thống được thiết kế để lợi dụng các luật thuế. Họ đã chỉ ra rằng cả Dubai và Hồng Kông đều có hiệp định tránh đánh thuế hai lần với Liechtenstein, khiến đây trở thành địa điểm hấp dẫn cho Norsudtimber nếu công ty này đang tìm cách giảm thiểu hóa đơn tính thuế của mình.¹⁷

Họ cũng gợi ý rằng cấu trúc này có thể được sử dụng như một phần của kế hoạch nhằm tránh phải trả bất kỳ khoản thuế nào, vì các hiệp định tránh đánh thuế hai lần liên quan đến các thiên đường thuế thường dẫn đến tình trạng không thuế. Tuy nhiên, nếu không biết chi tiết về quyền sở hữu công ty, tài khoản và các khoản thanh toán thuế thì không thể biết liệu hoạt động đó có đang diễn ra hay không, và liệu hoạt động đó có hợp pháp hay không. Công dân Công-gô cũng không thể biết liệu chính phủ của họ có được trả một khoản thuế công bằng cho gỗ xuất khẩu hay không.

Một rủi ro hơn nữa của hệ thống này, trong đó các khoản thanh toán cho gỗ của Công-gô được thực hiện cho các công ty có trụ sở tại các khu vực pháp lý bí mật bên ngoài CHDC Công-gô, đó là các khoản thanh toán này đang được sử dụng để tạo điều kiện thanh toán cho các quan chức tham nhũng. Các cuộc điều tra của Global Witness đã nhiều lần cho thấy rằng quyền sở hữu của công ty ẩn danh có thể được sử dụng để di chuyển tiền tham nhũng và trốn thuế.¹⁸ Trong trường hợp không minh bạch về những người sở hữu các công ty này, không có cách nào để những người ở CHDC Công-gô loại trừ được khả năng các quan chức hoặc chính trị gia của họ có các cổ phần sở hữu trong đó.

NHẬP KHẨU GỖ NORSUDTIMBER Ở VIỆT NAM

Vào năm 2017, Việt Nam đã vượt qua Trung Quốc với vai trò là điểm đến chính cho gỗ xuất khẩu của Norsudtimber. Dữ liệu mà Global Witness đã thu thập được về gỗ xuất khẩu từ cảng chính Matadi của CHDC Công-gô cho thấy rằng 74% lượng gỗ xuất khẩu của Norsudtimber đã được chuyển tới Việt Nam vào năm 2017.¹⁹

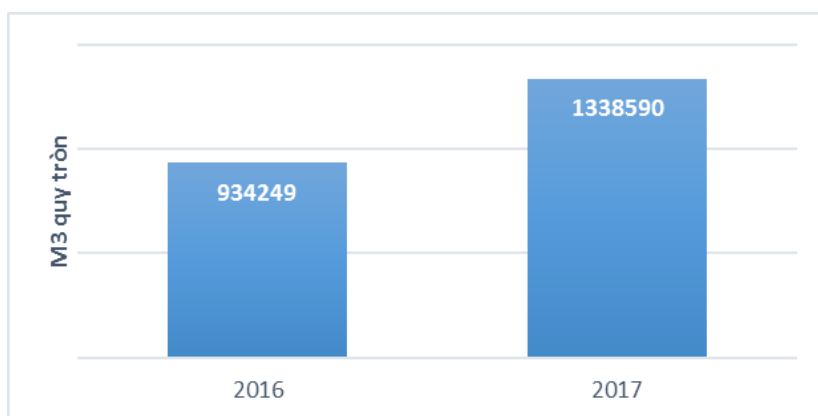
Từ các bản lược khai vận chuyển từ năm 2015 đến năm 2017, Global Witness có thể chỉ xác định được một khách hàng của các công ty con của Norsudtimber tại Việt Nam, mặc dù một lượng lớn gỗ được các công ty này khai thác dành riêng cho Việt Nam.

Nam Sơn Hà là một công ty sản xuất và kinh doanh đồ gỗ nội thất Việt Nam.²⁰ Các bản lược khai vận chuyển cho thấy công ty đã nhập một số lô hàng gỗ sến mukulungu (*Autranella congolensis*), một loài có nguy cơ tuyệt chủng ở mức đáng báo động, từ Sodefor.^{21 22} “Khai thác nhiều” được Liên minh Bảo tồn Thiên nhiên Quốc tế (IUCN) coi là mối đe dọa lớn đối với loài. Chúng tôi đã liên lạc với Công ty TNHH Nam Sơn Hà để hỏi về việc nhập khẩu từ CHDC Công-gô, nhưng chúng tôi chưa nhận được bất kỳ phản hồi nào từ phía công ty.

CÁC XU HƯỚNG NHẬP KHẨU GỖ TOÀN CẦU CỦA VIỆT NAM

Việt Nam ngày càng nhập khẩu nhiều gỗ và sản phẩm gỗ từ nhiều quốc gia có hoạt động khai thác gỗ trái phép phổ biến. Đã có sự gia tăng 43% lượng gỗ nhập khẩu từ châu Phi vào Việt Nam từ năm 2016 đến năm 2017.²³

Lượng gỗ nhập khẩu từ châu Phi vào Việt Nam 2016 - 2017

Nguồn: biên soạn bởi Forest Trends, VIFORES, HAWA, FPA Bình Định, Tháng 8 năm 2018.

Việt Nam cũng nhập khẩu gỗ và các sản phẩm gỗ từ nhiều quốc gia trong khu vực châu Á-Thái Bình Dương, như Campuchia, Papua New Guinea và Quần đảo Solomon, nơi nhiều tổ chức quốc tế và tổ chức phi chính phủ đã ghi nhận được việc khai thác trái phép.²⁴

SỰ CẦN THIẾT PHẢI CÓ CÁC BIỆN PHÁP KIỂM SOÁT NHẬP KHẨU HIỆU QUẢ CỦA VIỆT NAM

Gỗ nhiệt đới thường đến từ các quốc gia có sự quản trị và luật pháp yếu kém, có nghĩa là có rủi ro cao rằng gỗ bị khai thác trái phép. Điều này cần được các công ty nhập khẩu gỗ quan tâm vì việc này có thể gây thiệt hại về môi trường, tham nhũng, hoạt động trái phép và cũng có khả năng gây xung đột, thông qua việc nhập khẩu gỗ có rủi ro cao. Đối với các

công ty nhập khẩu gỗ ở Việt Nam, điều này đặt ra rủi ro về danh tiếng và thương mại. Điều này cũng có thể ảnh hưởng đến danh tiếng của Việt Nam trên toàn cầu trong hoạt động thương mại gỗ, cũng như khả năng tiếp cận với các thị trường có quy định như EU và Mỹ, do quốc gia có liên quan đến các chuỗi cung ứng có rủi ro cao này.

Việt Nam và EU đã ký Hiệp định Đối tác Tự nguyện. Theo hiệp định này, Việt Nam có thể có cơ hội xuất gỗ từ Việt Nam đến thị trường EU thông qua một chương trình cấp phép FLEGT, như trường hợp của Indonesia, có nghĩa là sẽ không cần kiểm tra thêm trước khi đưa gỗ vào Thị trường EU theo Quy chế Gỗ của EU. Nội dung của hiệp định yêu cầu Việt Nam cam kết đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu yêu cầu các nhà nhập khẩu phải tính đến các quy định pháp luật liên quan của quốc gia khai thác. Việc xây dựng các biện pháp kiểm soát nhập khẩu này cần được dựa trên và tăng cường bởi các phát hiện mới nhất về buôn bán gỗ trái phép và các bài học kinh nghiệm từ việc thực hiện các quy định thương mại gỗ trên toàn thế giới.

Vai trò ngày càng tăng trong thương mại toàn cầu về gỗ nhiệt đới của Việt Nam nhấn mạnh tầm quan trọng của việc đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu hiệu quả. Tình hình xuất khẩu từ Cộng hòa Dân chủ Công-gô sang Việt Nam, cũng như nhiều quốc gia khác ở châu Phi, đã phát triển trong những năm gần đây. Việt Nam nhập khẩu gỗ tròn và gỗ xẻ từ hơn 100 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới. Lượng gỗ nhập khẩu này bao gồm 150-170 loài gỗ. Việc kiểm soát tính hợp pháp của gỗ nhập khẩu là một nhiệm vụ đầy thách thức, cấp thiết đòi hỏi phải đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu mới, chuyên môn và thực thi.

Nếu không có biện pháp kiểm soát nhập khẩu hiệu quả thì có nguy cơ gỗ khai thác trái phép có thể tiếp tục tìm được đường vào Việt Nam. Kết quả là, lượng gỗ này có thể được “rửa” thông qua Việt Nam và tìm được đường thâm nhập vào thị trường toàn cầu. Đại diện Cấp cao/Phó Chủ tịch EU Federica Mogherini khi ký VPA giữa EU và Việt Nam đã nói rằng: *“kiểm soát tính hợp pháp của gỗ nhập khẩu sẽ đóng vai trò quan trọng trong việc thực thi đầy đủ VPA”*.

LÀM THẾ NÀO ĐỂ ĐẢM BẢO CÁC BIỆN PHÁP KIỂM SOÁT NHẬP KHẨU ĐƯỢC HIỆU QUẢ

Hiệp định VPA với EU yêu cầu Việt Nam cam kết đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu và cung cấp một số chi tiết về việc đưa ra luật và thực thi pháp luật của mình. Dựa trên các phát hiện của các cuộc điều tra của chúng tôi tại CHDC Công-gô và kinh nghiệm của chúng tôi khi làm việc về vấn đề Quy chế Gỗ của EU và Đạo luật Lacey của Hoa Kỳ, chúng tôi xin đưa ra một số hướng dẫn trong tài liệu này về cách đảm bảo hiệu quả của các biện pháp kiểm soát này.

Lệnh cấm

Một số thị trường quan trọng đối với gỗ nhiệt đới đã đưa ra quy định pháp luật để giải quyết vấn nạn nhập khẩu loại gỗ đã khai thác trái phép trong những năm gần đây, bao gồm cả EU, Hoa Kỳ và Úc. Những luật này có đưa vào một yếu tố cấm nhằm ngăn chặn nhập khẩu gỗ khai thác trái phép; một yếu tố thẩm định chi tiết, yêu cầu các công ty thực hiện kiểm tra để xác định và giảm thiểu rủi ro về hoạt động trái phép; và các hình phạt răn đe. Việt Nam

cần đảm bảo rằng các biện pháp kiểm soát của mình có hiệu quả trong việc giải quyết tất cả các yếu tố này. Việc cấm đưa gỗ khai thác trái phép vào thị trường sẽ gửi một thông điệp rõ ràng cho các nhà nhập khẩu về những hậu quả nghiêm trọng liên quan đến việc buôn bán các sản phẩm trái phép. Điều này cũng nhấn mạnh việc các nhà nhập khẩu phải có các hệ thống thẩm định chi tiết mạnh mẽ để xác định và giảm thiểu rủi ro về hoạt động trái phép.

Thẩm định chi tiết

Các biện pháp kiểm soát nhập khẩu cần bao gồm nghĩa vụ tiến hành thẩm định chi tiết đối với các đơn vị nhập khẩu và điều này cần được đưa vào luật. Việc chỉ thực hiện 'kiểm tra tài liệu' là không đủ – các đơn vị nhập khẩu cần thể hiện rằng họ đã hiểu và đã giảm thiểu rủi ro cụ thể về khai thác gỗ trái phép ở quốc gia mà họ nhập khẩu.

Theo VPA, các đơn vị nhập khẩu gỗ vào Việt Nam có thể chứng minh tính hợp pháp của gỗ nhập khẩu với các cơ quan hải quan theo giấy phép FLEGT, giấy phép CITES hoặc tự khai báo.²⁵ Việc tự khai báo phải bao gồm:

- > Mô tả lô hàng
- > Xác định các rủi ro tiềm ẩn liên quan đến nguồn gốc hợp pháp của lô hàng
- > Các biện pháp giảm thiểu đối với bất kỳ rủi ro tiềm ẩn nào được xác định có liên quan đến nguồn gốc hợp pháp của lô hàng
- > Tài liệu bổ sung chứng minh nguồn gốc hợp pháp theo tình trạng rủi ro (không bắt buộc phải có tài liệu bổ sung đối với các loài có rủi ro thấp)

Đối với các đơn vị nhập khẩu, VPA gợi ý rằng rủi ro khai thác trái phép có thể là cao hoặc thấp theo loài gỗ và quốc gia xuất xứ, bao gồm một số tiêu chí để xác định các quốc gia có rủi ro thấp. Lựa chọn cao/thấp này không phản ánh chính xác hàng loạt yếu tố liên quan đến việc khai thác trái phép ở các quốc gia sản xuất gỗ. Các khung pháp lý có thể được đưa ra nhưng không được thực thi, ví dụ Papua New Guinea (PNG) trước đây đã được xác định là một quốc gia xuất xứ có rủi ro thấp theo ngành công nghiệp Việt Nam²⁶, nhưng nghiên cứu của Chatham House và Global Witness đã chỉ ra rằng việc khai thác gỗ trái phép lại phổ biến ở PNG chủ yếu là do vi phạm pháp luật trong việc cấp giấy phép.²⁷ Chúng tôi đề nghị rằng nếu có hiệu quả, việc tự kê khai phải dựa trên đánh giá và giảm thiểu rủi ro mạnh mẽ và có ý nghĩa để đạt được ngưỡng rủi ro không đáng kể, được mô hình hóa trong Quy chế Gỗ của EU, chứ không phải dựa vào cách tiếp cận thẩm định chi tiết về rủi ro cao/thấp.

Hướng dẫn của Quy chế Gỗ của EU nêu rõ rằng: “các biện pháp giảm thiểu rủi ro được thực hiện cùng nhau phải làm giảm hiệu quả rủi ro xuống mức không đáng kể. Trong trường hợp tất cả các biện pháp giảm thiểu rủi ro cùng không thể đạt được mức độ rủi ro không đáng kể, nhà khai thác phải tránh đưa gỗ vào thị trường EU.”²⁸ Một yêu cầu để đạt được rủi ro ‘không đáng kể’ phải được thực hiện một cách rõ ràng trong mọi biện pháp kiểm soát nhập khẩu mới tại Việt Nam để đảm bảo rằng chỉ gỗ hợp pháp mới được đưa vào chuỗi cung ứng. Các cơ quan có thẩm quyền Việt Nam cũng cần xem xét việc áp dụng và cập nhật các tài liệu hướng dẫn tương tự, đi kèm theo luật pháp đã ban hành, có thể cung cấp thông tin giá trị cho các cán bộ ngành và thực thi.

Trong trường hợp có khả năng nhận diện ra rủi ro về khai thác trái phép, các đơn vị nhập khẩu ở Việt Nam cần phải tiến hành thẩm định chi tiết tăng cường, vì đó hiện là yêu cầu của Quy chế Gỗ của EU. Việc thẩm định chi tiết tăng cường này cần bao gồm các báo cáo của các bên thứ ba, bao gồm cả các NGO và các cơ quan giám sát rừng chính thức, các chuyến thăm tới quốc gia xuất xứ để để nhận dạng và giảm thiểu rủi ro, và sử dụng các cuộc kiểm toán bên thứ ba hoặc các chương trình xác minh tính hợp pháp.

Trong phạm vi thẩm định chi tiết, cần đặc biệt chú ý đến các loại tài liệu cần thiết để chứng minh nguồn gốc hợp pháp, nếu có rủi ro về hoạt động trái phép. Tài liệu hướng dẫn của EU về Quy chế Gỗ của EU nêu rõ rằng các tài liệu chính thức từ các quốc gia có rủi ro tham nhũng cao không nên dựa vào bằng chứng về tính hợp pháp và cần thực hiện xác minh thêm để giảm thiểu rủi ro, mà có thể bao gồm các cuộc kiểm toán độc lập hoặc tự tiến hành, hoặc các công nghệ theo dõi truy vết xuất xứ gỗ (ví dụ như với các chỉ dấu di truyền hoặc các đồng vị bền).²⁹ Điều này là hiển nhiên trong các phát hiện điều tra của chúng tôi về công ty khai thác gỗ lớn nhất của CHDC Công-gô, như được mô tả trong báo cáo của chúng tôi - Sai Phạm Trên Toàn Hệ thống, trong đó chính phủ CHDC Công-gô đã không thực thi hệ thống pháp luật của chính mình.

Thực thi dựa trên rủi ro

Nội dung của VPA giữa EU và Việt Nam đề xuất một số yếu tố để cơ quan hải quan xem xét khi xác định rủi ro về việc gỗ trái phép được nhập khẩu vào Việt Nam. Mức độ rủi ro liên quan đến gỗ nhập khẩu sau đó sẽ là căn cứ để tiến hành mức độ thẩm định chi tiết cần thiết để chứng minh tính hợp pháp và mức độ kỳ vọng của các cuộc kiểm tra gỗ nhập khẩu của cơ quan hải quan.

Đối với các cơ quan hải quan, mức độ rủi ro có thể thấp, trung bình hoặc cao dựa trên các yếu tố sau đây, ngoài ra: việc người khai hải quan tuân thủ các quy định về hải quan và thuế; tần suất, tính chất và mức độ nghiêm trọng của bất kỳ vi phạm nào; bản chất của hàng hóa; nguồn gốc xuất nhập khẩu; tuyến đường và phương thức vận tải; và các yếu tố khác liên quan đến xuất nhập khẩu.³⁰ Gỗ nhập khẩu có rủi ro cao sẽ cần phải được cơ quan hải quan kiểm tra thực tế, rủi ro trung bình thì sẽ phải trải qua khâu kiểm tra hồ sơ và, nếu cần, kiểm tra thực tế, còn các lô hàng có rủi ro thấp sẽ được phép tự động thông quan bằng các cuộc kiểm tra thực tế, nếu cần.

Khi đánh giá các loài gỗ để xác định rủi ro khai thác trái phép, điều quan trọng là các hệ thống được phát triển để xác định chính xác các loài gỗ riêng lẻ bằng các thử nghiệm khoa học. Điều này có thể thiết lập độ tin cậy của các thủ tục giấy tờ được sử dụng trong thẩm định chi tiết bằng cách đảm bảo rằng các loài và địa điểm khai thác đã được xác định chính xác. Việc này cũng có thể xác định được các loài có rủi ro bị khai thác quá mức. Như chúng tôi xác định trong báo cáo Sai Phạm Trên Toàn Hệ thống, hơn một nửa loài gỗ do các công ty con của Norsudtimber xuất khẩu được IUCN liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng”, “dễ có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “sắp bị đe dọa”, nhưng chỉ có một trong số đó được CITES liệt kê. Chúng tôi khuyến nghị Việt Nam nên sử dụng định nghĩa danh sách đỏ của IUCN về các loài “có nguy cơ tuyệt chủng”, “dễ có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “sắp bị đe dọa” để xác định các loài có rủi ro cao bị khai thác trái phép.

Các tiêu chí được sử dụng để xác định các quốc gia “có rủi ro” trong các biện pháp kiểm soát nhập khẩu phải đủ mạnh để nhận ra rằng các quốc gia như CHDC Công-gô và PNG có rủi ro cao về việc gỗ bị khai thác trái phép. VPA có nêu rằng một trong những biện pháp cho thấy liệu các quốc gia có rủi ro thấp hay không là Chỉ số Quản trị Toàn cầu (Worldwide Governance Indicators hay WGI) của Ngân hàng Thế giới về hiệu quả cai trị. Cũng cần cân nhắc xếp hạng của một quốc gia về Chỉ số Nhận thức Tham nhũng của Tổ chức Minh bạch Quốc tế cũng như các báo cáo về khai thác gỗ trái phép, bao gồm lạm dụng quyền sử dụng đất, của các tổ chức phi chính phủ và các tổ chức có chuyên môn đáng kể như NEPCo.

Các nước châu Phi xuất khẩu khối lượng đáng kể sang Việt Nam bao gồm Gabon, Cameroon và Ghana đều có rủi ro về hoạt động trái phép rộng rãi và cần được coi là có rủi ro cao.³¹ Gỗ nhập khẩu từ các quốc gia này vẫn phải chịu sự kiểm tra vì việc thông quan tự động theo phân loại rủi ro thấp sẽ dẫn tới tình trạng tiếp tục nhập khẩu gỗ khai thác trái phép.

Điều quan trọng là mọi cuộc kiểm tra nào của các cơ quan hành pháp đều được thực hiện bởi các cán bộ có chuyên môn và hiểu biết sâu rộng về ngành khai thác gỗ và thương mại gỗ. Có nguy cơ là các cơ quan hải quan không có đủ thời gian (do áp lực phải xử lý hàng nhập khẩu mà không gây trì hoãn các lô hàng thương mại) hoặc chuyên môn về ngành và thương mại gỗ để tiến hành kiểm tra hoặc điều tra kỹ lưỡng. Việc thiếu chuyên môn và công nghệ có thể là một thách thức đối với việc xác định các loài gỗ, đặc biệt là các loài gỗ châu Phi không quen thuộc. Trong trường hợp áp dụng Quy chế Gỗ của EU, các cơ quan có thẩm quyền tách biệt với cơ quan hải quan và nếu có đủ nguồn nhân lực và tài chính, các cơ quan có thẩm quyền đã thực hiện khá nhiều cuộc kiểm tra công ty, kết quả mang lại nhiều trường hợp thực thi. Việt Nam cần cân nhắc nghiêm túc việc tạo ra một tổ chức mới hoặc riêng biệt để thực thi các biện pháp kiểm soát nhập khẩu mới với đầy đủ nguồn lực, thời gian và chuyên môn để thực hiện việc thực thi. Cho dù thông qua một tổ chức riêng biệt hoặc trong các cơ quan có thẩm quyền hiện tại, sẽ cần có đủ chuyên môn kỹ thuật trong ngành gỗ và thương mại gỗ cho bất kỳ nỗ lực thực thi nào tại Việt Nam.

Hơn nữa, cũng phải có cơ chế bảo vệ chống tham nhũng trong bất kỳ cơ quan nào liên quan đến việc thực thi các biện pháp kiểm soát nhập khẩu. Trước đây, NGO, EIA điều tra đã vạch trần các khoản thanh toán tham nhũng cho các quan chức chính phủ Việt Nam trong vấn nạn buôn bán gỗ trái phép từ Campuchia sang Việt Nam, nhấn mạnh sự cần thiết phải xóa bỏ tham nhũng để đảm bảo tính liêm chính và hiệu quả trong các nỗ lực thực thi của Việt Nam trong tương lai.³²

Việt Nam cần đưa ra các cơ chế khiếu nại mà các bên thứ ba có thể cảnh báo cho cơ quan chức năng biết về các trường hợp nghi ngờ bất hợp pháp. Một lần nữa, chúng ta có thể học hỏi nhiều từ kinh nghiệm của Châu Âu, trong đó các bên thứ ba đóng một vai trò quan trọng trong việc thực thi Quy chế Gỗ của EU bằng cách gửi khiếu nại về các đơn vị nhập khẩu hoặc chuỗi cung ứng cụ thể lên các cơ quan có thẩm quyền. Theo báo cáo hai năm một lần của Ủy ban châu Âu về Quy chế Gỗ của EU trong khoảng thời gian từ tháng 3 năm 2015 đến tháng 2 năm 2017, khiếu nại của các bên thứ ba là một trong các tiêu chí hàng đầu được các cơ quan thực thi sử dụng để thiết kế các chiến lược thực thi dựa trên rủi ro. Mười bốn nước EU đã báo cáo nhận được khiếu nại liên quan đến các nhà khai thác. Trong 80 nhà khai thác được nhận diện trong khiếu nại của các bên thứ ba, 69 đơn vị (86%) đã được kiểm tra, và 33 đơn vị (khoảng 50%) trong số này đã bị phạt.³³ Bằng chứng chủ yếu được các NGO gửi để minh họa giá trị cho các cơ quan hành pháp phát triển các mối quan hệ làm việc tích cực với các chuyên gia của NGO.

Việc tuân thủ và thực thi trên toàn ngành cũng sẽ được cải thiện thông qua các yêu cầu về tính minh bạch. Việc thiết lập yêu cầu đối với các đơn vị nhập khẩu cần phải công bố sự thẩm định chi tiết của họ và các cơ quan hành pháp báo cáo công khai về các cuộc kiểm tra công ty của họ sẽ cho phép các bên thứ ba hỗ trợ những nỗ lực thực thi bằng cách thực hiện và cung cấp điều tra nghiên cứu bổ sung. Tương tự, các thông tin cập nhật công khai về quá trình thực hiện và thực thi cũng như thông tin về các luồng thương mại sẽ hỗ trợ giám sát những nỗ lực thực thi bằng cách cung cấp thông tin để giúp đảm bảo các cơ quan hành pháp phải chịu trách nhiệm.³⁴

Cuối cùng, để các biện pháp kiểm soát nhập khẩu có hiệu quả, các cơ quan hành pháp cần tận dụng hết các biện pháp trừng phạt mạnh mẽ và răn đe, bao gồm cả phạt hình sự và phạt tài chính, ngăn chặn nhập khẩu và/hoặc tịch thu gỗ. Tại Hoa Kỳ, đại lý bán lẻ sàn gỗ cứng Lumber Liquidators Inc. đã phải trả hơn 13 triệu đô la tiền phạt hình sự, dịch vụ cộng đồng và tài sản bị tịch thu liên quan đến việc nhập khẩu sàn gỗ cứng bất hợp pháp.³⁵ Tại EU, các tòa án Thụy Điển gần đây đã phạt một công ty gần €80.000³⁶ và các cơ quan có thẩm quyền ở Đức đã tịch thu một lô hàng gỗ đến từ CHDC Công-gô.³⁷ Các biện pháp trừng phạt này là cần thiết để khiến mọi quy định có hiệu lực thực thi.

KẾT LUẬN

Để giải quyết hiệu quả luồng tiêu thụ gỗ trái phép sang Việt Nam từ CHDC Công-gô và các quốc gia khác, nơi có hoạt động khai thác gỗ trái phép phổ biến, Việt Nam cần đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu bao gồm:

- > Lệnh cấm nhập khẩu gỗ khai thác trái phép hoặc gỗ xuất khẩu trái phép.
- > Yêu cầu các đơn vị nhập khẩu thực hiện thẩm định chi tiết bắt buộc để xác định và giảm thiểu rủi ro về hoạt động trái phép, bao gồm tăng cường thẩm định chi tiết đối với các hàng nhập khẩu có rủi ro.
- > Yêu cầu các cơ quan có thẩm quyền và đơn vị nhập khẩu xác định chính xác các loài gỗ, theo phân loại IUCN về các loài “có nguy cơ tuyệt chủng”, “dễ có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “sắp bị đe dọa” được coi là có rủi ro cao.
- > Yêu cầu các cơ quan có thẩm quyền và nhà nhập khẩu đánh giá đầy đủ và chính xác về rủi ro liên quan đến nước xuất xứ.
- > Các cơ quan hành pháp có chuyên môn và năng lực để tiến hành kiểm tra, thẩm định chi tiết về các công ty và điều tra thêm về chuỗi cung ứng gỗ.
- > Các cơ chế minh bạch và khiếu nại để chia sẻ thông tin giữa các tổ chức phi chính phủ (NGO) và các cơ quan hành pháp.
- > Các hình phạt răn đe đối với các nhà nhập khẩu làm trái các biện pháp kiểm soát nhập khẩu.

KHUYẾN NGHỊ

CHO CÁC CƠ QUAN CÓ THẨM QUYỀN VIỆT NAM

- > Đưa ra các biện pháp kiểm soát nhập khẩu mới để cấm nhập khẩu gỗ khai thác trái phép một cách hiệu quả, bao gồm cả thông qua tăng cường thẩm định chi tiết về các hàng nhập khẩu có rủi ro cao và sử dụng đầy đủ các biện pháp trừng phạt răn đe.

CHO CÁC THƯƠNG NHÂN VÀ CÁC ĐƠN VỊ NHẬP KHẨU GỖ TỪ CHDC CÔNG-GÔ TRÊN PHẠM VI QUỐC TẾ

➤ Ngay lập tức ngừng mua gỗ do các công ty con của Norsudtimber khai thác vì gỗ này có rủi ro quá cao vì được khai thác trái với Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.

➤ Ngừng buôn bán gỗ từ các loài cây có nguy cơ bị tuyệt chủng hoặc dễ có nguy cơ bị tuyệt chủng.

PHỤ LỤC 1

Bảng dưới đây nêu chi tiết những vùng đất nhượng của Norsudtimber vi phạm Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô và do đó cần phải trả lại cho nhà nước, dựa trên phân tích của chúng tôi về việc có hay không có kế hoạch quản lý 25 năm và phân tích hoạt động khai thác gỗ từ vệ tinh. Như có thể thấy, cần chấm dứt 18 hợp đồng nhượng quyền trong số 20 hợp đồng nhượng quyền của Norsudtimber. Bất kỳ hoạt động khai thác gỗ nào đang diễn ra ở đó đều là trái phép.

Hợp đồng nhượng quyền	Quyền sở hữu và ngày ký hợp đồng	Quyền sở hữu vào tháng 1 năm 2018	Kế hoạch quản lý 25 năm, kể từ tháng 1 năm 2018	Khai thác gỗ bên ngoài chu vi được phép, dựa trên các kế hoạch quản lý bốn năm (kế hoạch de gestion)?	Không có hoạt động khai thác gỗ trong hai năm liên tiếp, 2015-2017?	Tình trạng pháp lý theo Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô	Phản hồi của Sodefor và Forabola:
015/11	Soforma. Hợp đồng được ký bởi João Manuel MAIA TRINDADE vào ngày 04/08/2011.	Forabola	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 03/08/2016.	Không. Các con đường khai thác gỗ bên ngoài các khu vực khai thác hàng năm có vẻ như là đường vào.	Không	Forabola vi phạm hợp đồng nhượng quyền 015/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 04/08/2016 vẫn là gỗ trái phép.	“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.” Một kế hoạch quản lý 25 năm cho vùng đất nhượng này đã được đệ trình vào ngày 03/01/2018, 17 tháng sau thời hạn pháp lý để được phê duyệt.
034/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Sodefor	Có. Tuy nhiên, kế hoạch quản lý đã được phê duyệt vào tháng 3 năm 2017, ít nhất bốn tháng sau thời hạn ngày 23/10/2016.	Có vào năm 2016 (so sánh hình ảnh từ ngày 14/06/2016 đến ngày 21/11/2016) và năm 2017.	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 034/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 21/11/2016 vẫn là gỗ trái phép.	“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.” Sodefor đã cho Global Witness biết rằng gỗ khai thác vào năm 2016 hoàn toàn là AAC 1 chứ không có gỗ nào được khai thác vào năm 2017, lời khai này mâu thuẫn với hình ảnh trên vệ tinh.
035/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011	Sodefor	Có	Không. Các đường khai thác gỗ dường như nằm trong các khu vực khai thác hàng năm của kế hoạch quản lý 25 năm.	Không	Vùng đất nhượng hoạt động theo kế hoạch quản lý và khai thác trong các khu vực được phép. Tuy nhiên, câu hỏi đặt ra vẫn là liệu Sodefor có tuân thủ các nghĩa vụ của mình đối với cộng đồng địa phương hay không.	

036/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Forabola	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 23/10/2016.	Có vào năm 2016 (so sánh hình ảnh từ ngày 26/01/2016 đến ngày 09/02/2017) và năm 2017.	Không	Forabola vi phạm hợp đồng nhượng quyền 036/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 24/10/2016 vẫn là gỗ trái phép.	<p>"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ."</p> <p>Forabola cho biết rằng gỗ đã được khai thác từ năm 2015 đến năm 2018 theo một kế hoạch quản lý "tạm thời", nhưng điều này không tồn tại trong luật CHDC Congo-gô.</p> <p>Công ty này cũng cho biết công ty đã đệ trình một kế hoạch quản lý vào ngày 23/02/2018, 16 tháng sau thời hạn pháp lý để được phê duyệt.</p>
037/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Sodefor	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 23/10/2016.	Không. Nhưng hoạt động khai thác gỗ được ghi nhận trong cùng một khu vực khai thác hàng năm từ năm 2014 đến năm 2017 (bao gồm cả hai năm này).	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 037/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác hiện đang là trái phép, và vẫn như vậy kể từ ngày 24/10/2016.	<p>"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ."</p> <p>Sodefor cho biết kế hoạch quản lý 25 năm cho vùng đất nhượng này sẽ được đệ trình vào tháng 6/tháng 7 năm 2018, ít nhất 20 tháng sau thời hạn pháp lý để được phê duyệt. Công ty này đã thừa nhận là đã khai thác gỗ bốn năm liên tiếp trong cùng một khu vực khai thác hàng năm, nhưng nói rằng công ty đã nhầm lẫn khi yêu cầu một giấy phép khai thác gỗ cho AAC đó, trong khi công ty cần phải yêu cầu một giấy phép cho một AAC khác. Tuy nhiên, phân tích về tính xác nhận rằng công ty này đã khai thác AAC 2 vào năm 2017, vi phạm Bộ luật Rừng của CHDC Congo-gô.</p>
038/11	Sodefor. (Không có hợp đồng)	Sodefor	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 31/12/2016.	Không	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 038/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 01/01/2017 vẫn là gỗ trái phép.	<p>"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ."</p> <p>Sodefor cho biết kế hoạch quản lý 25 năm cho vùng đất nhượng này sẽ được đệ trình vào tháng 6/tháng 7 năm 2018, ít nhất 18 tháng sau thời hạn pháp lý để được phê duyệt.</p>

039/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Sodefor	Có	Có vào năm 2015 (so sánh hình ảnh từ ngày 18/01/2015 đến ngày 15/02/2016), 2016 và 2017.	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 039/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 15/02/2016 vẫn là gỗ trái phép.	"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ." Forabola cho biết từ năm 2014 đến năm 2017, công ty chỉ khai thác trong các khu vực khai thác hàng năm, điều này mâu thuẫn với bằng chứng từ vệ tinh.
042/11	Forabola. Alberto Pedro MAIA TRINDADE, vào ngày 24/10/2011.	Sodefor	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 23/10/2016.	Có vào năm 2017 (so sánh hình ảnh từ ngày 30/01/2016 đến ngày 23/02/2017). Nhận thấy hoạt động khai thác gỗ nằm ngoài khu vực khai thác hàng năm và vùng đất nhượng.	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 042/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 24/10/2016 vẫn là gỗ trái phép.	"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ." Sodefor cho biết kế hoạch quản lý 25 năm cho vùng đất nhượng này sẽ được đệ trình vào tháng 6/tháng 7 năm 2018, ít nhất 20 tháng sau thời hạn pháp lý.
043/11	Soforma. Hợp đồng được ký bởi João Manuel MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Forabola	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 23/10/2016.		Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 043/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ." Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.
045/11	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 24/10/2011.	Sodefor	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 23/10/2016.	Có vào năm 2017 (so sánh hình ảnh từ ngày 31/03/2017 đến ngày 05/01/2018).	Không	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 045/11. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tính tới ngày 24/10/2016 vẫn là gỗ trái phép.	"Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ." Sodefor cho biết kế hoạch quản lý cho vùng đất nhượng này sẽ được đăng ký vào tháng 9 năm 2018, hay gần hai năm sau thời hạn pháp lý để được phê duyệt.

048/12	La Forestière du Lac	La Forestière du Lac	Không. Thời hạn phê duyệt là ngày 26/04/2017.	Có vào năm 2015 (so sánh hình ảnh từ ngày 18/12/2014 đến ngày 12/01/2016) và 2017.	Không	La Forestière du Lac vi phạm hợp đồng nhượng quyền 048/12. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này, tất cả gỗ khai thác ở thời điểm hiện tại đều là trái phép, và tới ngày 12/01/2016 vẫn là gỗ trái phép. Hơn nữa, chúng tôi đã tìm thấy bằng chứng về một đồn điền trong vùng đất nhượng.	Sodefor và Forabola sẽ không bình luận về các cáo buộc của Global Witness về vùng đất nhượng này, mặc dù Forabola sở hữu 80% nhà khai thác hiện tại, La Forestière du Lac.
057/14	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Forabola	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Forabola vi phạm hợp đồng nhượng quyền 057/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Forabola cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>
058/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Forabola	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Forabola vi phạm hợp đồng nhượng quyền 058/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Forabola cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>

059/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 059/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>
060/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Forabola	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	Không	-	Vùng đất nhượng hoạt động theo kế hoạch quản lý và khai thác trong các khu vực được phép. Tuy nhiên, câu hỏi đặt ra vẫn là liệu Sodefor có tuân thủ các nghĩa vụ của mình đối với cộng đồng địa phương hay không.	
061/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 061/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>
062/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 062/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>

063/14	Hợp đồng Sodefor được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 063/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định như vậy trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>
064/14	Forabola. Hợp đồng được ký bởi Alberto Pedro MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 064/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này. Hơn nữa, chúng tôi đã tìm thấy bằng chứng về một đồn điền dầu cọ trong vùng đất nhượng.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>
065/14	Sodefor. Hợp đồng được ký bởi José Albano MAIA TRINDADE vào ngày 10/07/2014.	Sodefor	Không cần thiết cho đến ngày 09/07/2019.	-	Có	Sodefor vi phạm hợp đồng nhượng quyền 065/14. Cần phải chấm dứt hợp đồng nhượng quyền này.	<p>“Việc Global Witness khẳng định về tính bất hợp pháp của vùng đất nhượng này là vô căn cứ.”</p> <p>Sodefor cho biết rằng để nói một vùng đất nhượng là bất hợp pháp thì sẽ cần phải có thông báo chính thức từ Bộ Môi trường của CHDC Công-gô. Tuy nhiên, không có quy định trong Bộ luật Rừng của CHDC Công-gô.</p>

PHỤ LỤC 2

Bảng tóm tắt về tình trạng bảo tồn các loài được các công ty con của Norsudtimber khai thác.

Tên thương mại/ Tên khoa học	Tình trạng trong danh sách đỏ của IUCN
Gỗ Muồng Đen / <i>Millettia laurentii</i>	Có nguy cơ bị tuyệt chủng. “Bị đe dọa trên phạm vi rộng vì khai thác quá mức để làm gỗ trang trí”. ³⁸
Gỗ Tola / <i>Gossweilerodendron balsamiferum</i>	Có nguy cơ bị tuyệt chủng. “Khai thác nhiều và mất môi trường sống”. ³⁹
Padouk / <i>Pterocarpus soyauxii</i>	Không có dữ liệu
Bossé clair / <i>Guarea cedrata</i>	Đễ có nguy cơ bị tuyệt chủng. “Mức độ khai thác vừa phải và loài cây này thường bị khai thác do giống với cây <i>Tiamg Entandrophragma angolense</i> , dẫn đến việc bị khai thác với cùng cường độ”. ⁴⁰
Gỗ xoan đào Sapelli / <i>Entandrophragma cylindricum</i>	Đễ có nguy cơ bị tuyệt chủng. “Bị khai thác nhiều trên khắp phạm vi. Xói mòn nguồn gen di truyền do sự suy giảm trên quy mô lớn các cá thể trưởng thành từ quần thể đã xảy ra ở một số quốc gia”. ⁴¹
Gỗ Iroko / <i>Milicia excelsa</i>	Sắp bị đe dọa. “Bị khai thác nhiều. Đông Phi đã từng là nguồn gỗ chính, được sử dụng như một vật liệu thay thế gỗ tếch cho đến khi nguồn cung cấp trở nên cạn kiệt. Tây Phi tiếp tục xuất khẩu số lượng lớn gỗ này”. ⁴²
Gỗ Afrosia (Gỗ Lim) / <i>Pericopsis elata</i> ⁴³	Có nguy cơ bị tuyệt chủng. “Kể từ năm 1948, thương mại gỗ đã tăng vọt. Mức độ khai thác không còn bền vững ở tất cả các quốc gia và môi trường sống của loài này đã giảm. Quá trình tái sinh không đủ để thay thế các quần thể đã mất”. ⁴⁴ Gỗ Afrosia là loài duy nhất trong danh sách này cũng được đưa vào Công ước về Thương mại Quốc tế các Loài Động, Thực vật Hoang dã Có nguy cơ bị tuyệt chủng (CITES) để công nhận sự cần thiết phải bảo vệ loài gỗ này không bị khai thác quá mức. ⁴⁵
Khác ⁴⁶	Một số loài trong 34 loài được đưa vào phần “khác” cũng được liệt kê là “có nguy cơ tuyệt chủng” hoặc “đễ có nguy cơ tuyệt chủng”.

¹ Để biết toàn bộ báo cáo, vui lòng xem: [Total Systems Failure: Exposing the secret networks destroying forests in Democratic Republic of Congo](#), Global Witness, Tháng 6 năm 2018.

² Vào năm 2013-2014, các khu rừng của CHDC Công-gô đã phát thải 54,33 54.300.000 tấn các-bon. Xem: A. Baccini et al., (2017) ‘Tropical forests are a net carbon source based on aboveground measurements of gain and loss.’ Tài liệu bổ sung, tr28. Con số này tương đương với 49,3 nhà máy nhiệt điện chạy bằng than hoạt động hết công suất. Xem thêm: Cơ quan Bảo vệ Môi sinh Hoa Kỳ (US Environmental Protection Agency). ‘M Greenhouse Gases Equivalencies Calculator.’ Quy mô nhà

máy nhiệt điện than dựa trên mức trung bình của 369 nhà máy nhiệt điện than ở Hoa Kỳ phát thải 1.490.275.587 tấn CO₂ trong năm 2014. Đã truy cập vào ngày 30 tháng 1 năm 2018.

³ Vào năm 2014, chính phủ CHDC Công-gô đã công bố danh sách tất cả 57 vùng đất nhượng quyền khai thác gỗ tại Công-gô và các nhà khai thác của họ. Xem: Clôture du processus de conversion des anciens titres forestiers en contrats de concession forestière. Numéro 2056/CAB/MIN/ECN-T/05/11/BNME/2014. Ministère de l'Environnement, Conservation de la Nature et Tourisme. Kinshasa, le 26 août 2014. Theo danh sách này, Sodefor, Forabola, Soforma và La Forestière du Lac kiểm soát 20 vùng đất nhượng quyền khai thác gỗ. Theo danh sách các nhà khai thác gỗ tháng 1 năm 2018 tại CHDC Công-gô, đất nhượng là 047/11, được Sodefor vận hành vào năm 2014, hiện đang được CFT vận hành. Ngoài ra, hai vùng đất nhượng được Soforma vận hành vào năm 2014, 015/11 và 043/14, được Forabola vận hành vào tháng 1 năm 2018. Xem: Etat d'avancement du processus d'aménagement des titres forestiers en Janvier 2018. Ministre de l'Environnement et du Développement Durable/Agence Française de Développement, projet AGEDUFOR. Tháng 1 năm 2018.

⁴ Tổng diện tích bề mặt 20 vùng đất nhượng quyền của Norsudtimber là 4.342.606 hecta. Con số này chiếm 40,6% tổng diện tích 10.706.292 hecta rừng của CHDC Công-gô được phân bổ cho các vùng đất nhượng quyền khai thác gỗ. Xem: Clôture du processus de conversion des anciens titres forestiers en contrats de concession forestière. Numéro 2056/CAB/MIN/ECN-T/05/11/BNME/2014. Ministère de l'Environnement, Conservation de la Nature et Tourisme. Kinshasa, le 26 août 2014.

⁵ Norsudtimber – có trụ sở ở Schaanwald, Liechtenstein – sở hữu cổ phiếu chi phối của công ty khai thác gỗ ở CHDC Công-Gô, Société de Développement Forestier (Sodefor), Société Forestière et Agricole de M'Bola (Forabola) và Société Forestière de Matières Ligneuses (Soforma). Đối với Sodefor, xem: Journal Officiel de la République Démocratique du Congo, Deuxième Partie. 56ième année, numéro 22. 15 Novembre 2015, p. 96. Đối với FORABOLA, xem: Journal Officiel de la République Démocratique du Congo, Deuxième Partie. 56ième année, numéro 24. 15 décembre 2015, pp. 211 and 213. Đối với Soforma, xem: Journal Officiel de la République Démocratique du Congo, Deuxième Partie. 56ième année, numéro 22. 15 novembre 2015, pp. 130-131.

Theo [trang web](#) của công ty con Sodefor của Norsudtimber, một công ty thứ tư, Compagnie Forestière de Transformation (CFT), cũng thuộc tập đoàn. Tuy nhiên, các báo cáo chưa được xác nhận cho thấy CFT đã được bán vào năm 2016 hoặc sau năm này. Do đó, chúng tôi đã loại trừ CFT khỏi phân tích của mình.

⁶ Theo một tài liệu mà Global Witness đã xem, Forabola ban đầu sở hữu 20% “La Forestière du Lac”, mặc dù nó đã cung cấp cho một cá nhân người Công-gô – chủ sở hữu 80% khác – số tiền cần thiết để trang trải một phần cổ phần của người này. Tài liệu cũng cho biết thêm rằng, sau khi người này đã thực hiện “các thủ tục cần thiết tại Bộ Môi trường” để nhận được nhượng quyền khai thác gỗ, Forabola sẽ cung cấp các công cụ máy móc cần thiết để hoạt động ở đó, tại thời điểm đó, Forabola sở hữu 80% cổ phần của La Forestière du Lac. Một thỏa thuận cổ đông của Norsudtimber nói rằng quyền sở hữu của La Forestière du Lac “không được truyền đạt công khai”.

⁷ Tổng diện tích bề mặt của Thụy Sĩ là 41.290km², theo [Ngân hàng Thế giới](#).

⁸ Trong báo cáo này, chúng tôi đề cập đến các công ty con của Norsudtimber khi nói về một vùng đất nhượng cụ thể và Norsudtimber khi đề cập đến toàn bộ tập đoàn nói chung.

⁹ Phân tích các tờ khai hải quan của Global Witness từ cảng chính Matadi của CHDC Công-gô.

¹⁰ Afromosia thuộc Phụ lục II của CITES. Xem: Các Phụ lục I, II và III có hiệu lực từ ngày 4 tháng 10 năm 2017. CITES. Đã truy cập vào ngày 11 tháng 2 năm 2018. Xem thêm: “International trade in specimens of Appendix-II species may be authorised by the granting of an export permit or re-export certificate.” Xem: Các Phụ lục CITES. CITES. Đã truy cập vào ngày 09 tháng 3 năm 2018.

¹¹ CITES. Ngày 2 tháng 4 năm 2014. Xem: [Missing permits and Verification of permits – Democratic Republic of Congo](#). Thông báo gửi các bên số 2014/017.

¹² Dựa trên phân tích của Global Witness bản kê khai hàng hóa từ cảng Matadi trong năm 2017.

¹³ Asia Gold Leaf & Blue Panda được thành lập ở Hồng Kông. Xem: Incorporation Forma, Asia Goldleaf Limited, số CR 2026523. Sở đăng ký công ty ở Hồng Kông. Xem thêm: Incorporation form, Blue Panda Limited, số CR 2026540. Sở đăng ký công ty ở Hồng Kông. Global Witness thấy Neuholz Investment cung cấp địa chỉ của mình là ở Dubai trên một bản lược khai hàng hóa của tàu Matadi vào tháng 3 năm 2017.

¹⁴ Cả Blue Panda và Asia Goldleaf đều có ban Lãnh đạo Đan xen là một nhà cung cấp dịch vụ công ty. Xem: Bản kết toán Hàng năm của Blue Panda Limited năm 2016. Công ty 2026540. Sở đăng ký công ty ở Hồng Kông. Xem thêm: Bản kết toán Hàng năm của Asia Goldleaf Limited năm 2016. Công ty 2026523. Cơ quan Đăng ký Kinh doanh Hồng Kông. Shirley Sabia Therese Van Kerkhove (Asia Gold Leaf), từng có 72 chức danh giám đốc hiện tại ở Anh. Xem: [Shirley Sabia Therese Van Kerkhove](#). Cục quản lý Công ty. Đã truy cập vào ngày 28/05/2018. Rosella Marie-Paule Stravens (Blue Panda) có sáu công ty hiện tại của Anh. Xem: [Rosella Marie-Paule Stravens](#). Cục quản lý Công ty. Đã truy cập vào ngày 28/05/2018. Công ty sau và các đặc điểm trên [ICI rò rỉ cơ sở dữ liệu](#) liên kết với Seychelles. Global Witness đã ghé thăm địa chỉ công ty được đăng ký đối với cả hai công ty ở Hồng Kông và không tìm thấy bằng chứng về việc công ty này đang hoạt động.

¹⁵ Địa chỉ của Neuholz Investment trên bản lược khai như ở trên là St 2601 – 26th floor, The H Hotel Office Tower, 1 Sheikh Zayed Road, Dubai, Các Tiểu Vương Quốc Ả Rập Thống Nhất, cũng được liệt kê là [địa chỉ](#) của Sovereign Group.

¹⁶ Thảo luận về nguồn trong ngành công nghiệp gỗ. Tháng 4 năm 2017.

¹⁷ Sở Thuế vụ Nội địa. Chính quyền Địa khu Hành chính Hồng Kông. Đã truy cập ngày 28/05/2018. [UAE – Dubai Double Tax Treaties. World.Tax. Accessed 28/05/2018. List of countries with double taxation treaty with Hong Kong.](#)

- ¹⁸ Để biết thêm chi tiết về các công ty ẩn danh, hãy xem: [What's wrong with anonymous companies?](#) Global Witness.
- ¹⁹ Dựa trên phân tích Global Witness về kê khai hải quan của CHDC Công-gô từ năm 2013-2017.
- ²⁰ [www.namsonha.vn](#) (Đã truy cập ngày 3 tháng 12 năm 2018).
- ²¹ Bản lược khai vận chuyển từ cảng Matadi, Tháng 8 và Tháng 12 năm 2016.
- ²² Tình trạng gỗ sến Mukulungu (*Austranella congolensis*) trong danh sách đỏ của IUCN: [www.iucnredlist.org/details/33038/0](#) (đã truy cập ngày 3 tháng 12 năm 2018).
- ²³ "Vietnam imports timber materials from Africa: Status – Risks", FOREST TRENDS, VIFORES, FPA BD, và HAWA, tháng 8 năm 2018.
- ²⁴ Global Witness, A Major Liability, tháng 8 năm 2018 <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/forests/major-liability-illegal-logging-papua-new-guinea-threatens-chinas-timber-sector-and-global-reputation/>. Global Witness, Paradise Lost, tháng 10 năm 2018 <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/forests/paradise-lost/>. Environmental Investigation Agency, Repeat Offender: Vietnam's persistent trade in illegal timber, 8 tháng 5 năm 2017 <https://drive.google.com/viewerng/viewer?url=https://eia-international.org/wp-content/uploads/Repeat-Offender.pdf> & Environmental Investigation Agency, Serial Offender: Vietnam's continued imports of illegal Cambodian timber, 31 tháng 5 năm 2018 <https://eia-international.org/wp-content/uploads/eia-serial-offender-web.pdf>
- ²⁵ Thỏa thuận đối tác tự nguyện giữa Liên Minh Châu Âu và Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam về Thực thi lâm luật, Quản trị và thương mại, phụ lục II/en41, 1.1.6.3 tr48
- ²⁶ Tran Le Huy, Bài thuyết trình tại hội nghị ở Viện Nghiên cứu Quốc tế Hoàng gia Anh về tình trạng khai thác gỗ trái phép, 19 tháng 6 năm 2017, <https://www.illegal-logging.info/sites/files/chlogging/Day1Session2TranLeHuy.pdf>
- ²⁷ Viện Nghiên cứu Quốc tế Hoàng gia Anh, Khai thác gỗ trái phép ở Papua New Guinea 1 tháng 4 năm 2014, <https://www.chathamhouse.org/publications/papers/view/198666>; Global Witness, A Major Liability: Khai thác gỗ trái phép ở Papua New Guinea đe dọa ngành gỗ Trung Quốc và danh tiếng toàn cầu, tháng 08 năm 2018, https://www.globalwitness.org/documents/19406/A_Major_Liability.pdf
- ²⁸ Ủy ban châu Âu, tài liệu Hướng dẫn Dự thảo – Các Biện pháp Giảm thiểu Rủi ro, <http://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/Guidance%20-%20Risk%20mitigation%20measures.pdf> p3.
- ²⁹ EUROPEAN COMMISSION, Brussels, 12.2.2016 C(2016) 755 final COMMISSION NOTICE of 12.2.2016 GUIDANCE DOCUMENT FOR THE EU TIMBER REGULATION, p7.
- ³⁰ Thỏa thuận đối tác tự nguyện giữa Liên Minh Châu Âu và Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam về Thực thi lâm luật, Quản trị và thương mại, phụ lục V/en 64, 6.3.7.3, tr225.
- ³¹ Đánh giá rủi ro gỗ Nepcon có tại: <https://www.nepcon.org/sourcinghub/timber>
- ³² Cơ quan điều tra môi trường, Tội phạm tái diễn: Việt Nam vẫn giao dịch gỗ phi pháp, 8 tháng 5 năm 2017 <https://drive.google.com/viewerng/viewer?url=https://eia-international.org/wp-content/uploads/Repeat-Offender.pdf> & Environmental Investigation Agency, Serial Offender: Việt Nam tiếp tục nhập khẩu gỗ Campuchia trái phép, ngày 31 tháng 5 năm 2018 <https://eia-international.org/wp-content/uploads/eia-serial-offender-web.pdf>
- ³³ Ủy ban châu Âu. BÁO CÁO TỪ ỦY BAN ĐẾN NGHỊ VIỆN VÀ HỘI ĐỒNG CHÂU ÂU. Quy định (EU) Số 995/2010 của Nghị viện và Hội đồng châu Âu ngày 20 tháng 10 năm 2010 đặt ra nghĩa vụ của các nhà khai thác đưa gỗ và các sản phẩm gỗ vào thị trường (Quy chế Gỗ của EU). Báo cáo hai năm một lần cho giai đoạn tháng 3 năm 2015 - tháng 2 năm 2017 Brussels, 5.10.2018 COM (2018) 668 bản cuối cùng tr8.
- ³⁴ Ủy ban châu Âu công bố các báo cáo hai năm một lần về quá trình thực thi và đã bắt đầu xuất bản dữ liệu về các luồng thương mại. <https://www.unep-wcmc.org/featured-projects/eu-timber-regulations-and-flegt>
- ³⁵ Bộ Tư pháp Hoa Kỳ, Lumber Liquidators Inc. Đã bị kết tội Nhập khẩu Gỗ cứng Trái phép và Tội phạm Môi trường Có liên quan, ngày 1 tháng 2 năm 2016, <https://www.justice.gov/opa/pr/lumber-liquidators-inc-sentenced-illegal-importation-hardwood-and-related-environmental>
- ³⁶ Client Earth, Swedish Administrative Court Confirms EUTR Fine on Retailer Dollarstore, tháng 3 năm 2018 <https://www.documents.clientearth.org/library/download-info/swedish-administrative-court-confirms-eutr-fine-on-retailer-dollarstore/>
- ³⁷ Client Earth, EUTR News – bản tin từ tháng 3 năm 2017 đến tháng 3 năm 2018, 4 tháng 4 năm 2018 <https://www.clientearth.org/eutr-news-march-2017-to-march-2018/>
- ³⁸ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Millettia laurentii*.'
- ³⁹ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Gossweilerodendron balsamiferum*.'
- ⁴⁰ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Leplaea cedrata*.'
- ⁴¹ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Entandrophragma cylindricum*.'
- ⁴² IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Milicia excelsa*.'
- ⁴³ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Pericopsis elata*.' Afromosia có lúc được gọi là gỗ Tách châu Phi.
- ⁴⁴ IUCN (2017) 'Red List of Threatened Species – *Pericopsis elata*.'
- ⁴⁵ CITES. [Appendices I, II and III valid from 4 October 2017](#). Đã truy cập ngày 11 tháng 2 năm 2018
- ⁴⁶ Danh sách các loài Norsudtimber dukien đến hơ trong bốn năm hoạt động đầu tiên đối với 19 trong tổng số 20 khu đã nhưng, dựa trên các kế hoạch quản lý bốn năm: Acajou, Afromosia, Aiele, Aigre, Ako, Angueuk, Anigre, Bilinga, Bomanga, Bossé clair,

---

Bossé fonce, Bubinga, Diania, Dibetou, Doussie, Essia, Etimoe, Faro, Fuma, latandza, Ilomba, Iroko, Kanda brun, Khaya, Kosipo, Kotibe, Limba, Longhi, Makore, Moabi, Mukulungu, Niové, Ovengkol, Padouk, Sapelli, Sipo, Tali, Tchitola, Tiama, Tola, Tota, Wenge.